

Nr 66

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.; given Stockholms slott den 10 februari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar; samt

2) förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar; *dels ock* bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en höjning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa från 325 till 400 miljoner kronor samt av grundfonden för Svenska bostadskreditkassan från 60 till 80 miljoner kronor.

Förslag

till

[förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom förordnas, att 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *trehundra* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

5 §.

De obligationer, — — — fastställd amortering.

Obligationslån skall — — — låneavtalet bestämd.

Därest grundfonden skulle genom förluster, som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet, nedgå till *trehundra* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån med mindre Konungen lämnar tillstånd därtill. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *trehundra* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på Konungens framställning det medger.

Finner kassans — — — anmälan därom.

Föreslagen lydelse:

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *fyrhundra* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara — — — äro fullgjorda.

5 §.

De obligationer, — — — fastställd amortering.

Obligationslån skall — — — låneavtalet bestämd.

Därest grundfonden skulle genom förluster, som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet, nedgå till *trehundra* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån med mindre Konungen lämnar tillstånd därtill. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *trehundra* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på Konungens framställning det medger.

Finner kassans — — — anmälan därom.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1956.

¹ Senaste lydelse av 2 och 5 §§ se 1955:259.

Förslag
till
förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars
1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om
bostadskreditföreningar

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 27 mars 1953 om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *sextio* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara
— — — äro fullgjorda.

Föreslagen lydelse:

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *åttio* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfara
— — — äro fullgjorda.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1956.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1954:121.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *höjning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.* samt anför därvid följande.

I. Ökning av stadshypotekskassans grundfond

I 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, sådan paragrafen lyder enligt förordningen den 3 juni 1955, nr 259, stadgas, att staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande såsom grundfond för kassan ställer svenska statens 3 1/2 procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 325 miljoner kronor.

Enligt 5 § tredje stycket i dess lydelse jämlikt förenämnda förordning den 3 juni 1955 må kassan, därest grundfonden genom på kassans rörelse i dess helhet uppkomna förluster skulle nedgå till 310 miljoner kronor, icke upptaga nytt lån med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till 300 miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t det medgiver.

Vidare stadgas i 3 §, att sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer icke må uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

I skrivelse den 21 december 1955 har *styrelsen för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa* hemställt, att grundfondens belopp måtte höjas med 75 miljoner kronor till 400 miljoner kronor samt att 5 § i 1953 års förordning måtte ändras på så sätt, att de där angivna gränserna höjes från 310 miljoner till 385 miljoner kronor respektive från 300 miljoner till 375 miljoner kronor.

Utvecklingen under senare år beträffande stadshypotekskassans obligationsskuld redovisas av styrelsen i följande sammanställning.

	Utlämnade obligationer (milj. kr.)	Nettobelopp utelö- pande obligationer (milj. kr.)
1950 års slut.....	1 954	1 891
1951 » »	2 123	2 058
1952 » »	2 262	2 192
1953 » »	2 441	2 363
1954 » »	2 657	2 574
1955 ^{30/11}	3 009	2 920

Till belysning av frågan i vad mån den återstående upplåningsrätten — 330 miljoner kronor (3 250—2 920) — kan anses tillfyllest för att möta de anspråk, som under den närmaste tiden kan komma att ställas på stadshypoteksinstitutionen, nämnes att nettoökningen av utestående hypotekslån uppgick till 72 miljoner kronor under år 1950, 169 miljoner kronor under år 1951, 135 miljoner kronor under år 1952, 177 miljoner kronor under år 1953, 201 miljoner kronor under år 1954 samt 347 miljoner kronor under tiden den 1 januari—den 30 november 1955. Styrelsen uttalar härefter följande.

Det är givetvis icke möjligt att med någon större grad av säkerhet bilda sig en uppfattning om den låneökning, som rörelsen kan resultera i under den närmaste framtiden. Med hänsyn till den betydande balans ineliggande beviljade låneansökningar, som stadshypotekskassan på grund av läget å kapitalmarknaden ännu icke kunnat effektuera, och med beaktande av den i övrigt rådande situationen i fråga om finansieringen av bostadsbyggandet, synes stadshypotekskassan dock böra vara beredd att tills vidare möta låneanspråk av i stort sett samma omfattning som under innevarande år. Då nettoökningen av utestående hypotekslån under innevarande år fram till den 30 november uppgått till 347 miljoner kronor, torde den nuvarande upplåningsmarginalen å 330 miljoner kronor få anses alltför knapp för att medgiva erforderlig rörelsefrihet under de cirka fem kvartal, som skulle återstå, därest prövning av frågan om en ökning av grundfonden skulle anstå till 1957 års riksdag.

Beträffande storleken av det belopp, med vilket grundfonden bör ökas, uttalar styrelsen, att ökningen icke synes böra fastställas till mindre belopp än 75 miljoner kronor. Styrelsen hänvisar till de synpunkter styrelsen i tidigare framställningar om ökning av grundfonden givit uttryck åt. Sålunda hade styrelsen i sådana sammanhang framhållit, att styrelsen vore väl medveten om kraven på en stram kreditpolitik men samtidigt ansett sig böra understryka, att låneanspråken på stadshypoteksinstitutionen i främsta rummet vore beroende av omfattningen av det bostadsbyggande, som statsmakterna efter prövning ur bostadspolitiska utgångspunkter funne vara av den angelägenhetsgrad, att det borde givas utrymme i investeringsplanerna. Styrelsen hade vidare framhållit, att en höjning av grundfonden endast skapade formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning och sålunda icke i och för sig beredde institutionen vidgade kreditgivningsmöjligheter. Kreditgiv-

ningens omfattning och inriktning vore beroende av andra faktorer. Slutligen hade styrelsen även uttalat, att det ur olika synpunkter syntes önskvärt, att frågan om storleken av grundfonden icke skulle behöva prövas med alltför korta mellanrum.

Över framställningen har, efter remiss, yttranden avgivits av *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret* samt *bank- och fondinspektionen*. Samtliga remissinstanser har härvid förklarat sig icke ha något att erinra mot den föreslagna ökningen av stadshypotekskassans grundfond. Enligt bank- och fondinspektionens uppfattning borde frågan om statliga grundfonder för hypoteksinstitutionerna upptagas till omprövning i syfte att få klarlagt om icke hela systemet numera kunde slopas. Fullmäktige i riksbanken understryker, att en höjning av grundfonden endast skapar de formella förutsättningarna för stadshypotekskassans kreditgivning. Huruvida denna kreditgivning, som ju baseras på upplåning mot obligationer, sedermera kommer till stånd, blir beroende på överenskommelser från fall till fall med riksbanken. Fullmäktige i riksgäldskontoret ger uttryck åt liknande synpunkter.

Departementschefen. Vid de tillfällen då frågan om höjning av stadshypotekskassans grundfond under senare år varit föremål för statsmakternas prövning har framhållits, att de formella förutsättningarna för stadshypoteksinstitutionens upplåning, som sammanhängde med reglerna om grundfondens storlek, på intet sätt finge innebära någon rätt i och för sig för hypoteksinstituten att upp till den formella gränsen få något företräde för sina kreditbehov. Låneverksamheten måste, har det vidare påpekats, i rådande läge drivas på ett sätt, som står i överensstämmelse med den allmänna restriktiviteten på kreditmarknaden. Dessa uttalanden äger tillämpning jämväl beträffande den nu aktuella höjningen. Med understrykande härav och med beaktande jämväl av önskemålet, att frågan om en författningsändring icke alltför snart skall behöva ånyo uppkomma, tillstyrker jag en ökning av grundfonden från 325 till 400 miljoner kronor. I anslutning till en höjning av grundfondsbeloppet bör de i 5 § angivna gränserna vid vilka särskilt tillstånd för upptagande av nytt lån blir erforderligt bestämmas till 385 miljoner respektive 375 miljoner kronor. Därcest riksdagen biträder förslaget om en höjning av grundfonden, torde riksdagen samtidigt böra besluta att obligationer i vederbörlig ordning skall ställas till hypotekskassans förfogande.

Bank- och fondinspektionen har i sitt remissyttrande ifrågasatt, huruvida icke det nuvarande systemet med grundfondsobligationer kunde avskaffas. Enligt inspektionens mening borde denna fråga upptagas till särskild utredning. Med hänsyn till att lagstiftningen rörande stadshypoteksinstitutionen varit föremål för översyn så sent som vid 1953 års riksdag, är jag icke beredd att nu tillstyrka igångsättandet av en sådan utredning.

II. Ökning av bostadskreditkassans grundfond

Enligt 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar, sådan paragrafen lyder enligt förordningen den 27 mars 1954, nr 121, ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande såsom grundfond för kassan svenska statens fyra och en halv procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av sextio miljoner kronor. I 3 § stadgas, att kassan för sin lånerörelse utfärdar räntebärande obligationer ställda till innehavaren och att sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer icke må uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

I skrivelse den 21 december 1955 har styrelsen för Svenska bostadskreditkassan hemställt om ökning av kassans grundfond från 60 till 80 miljoner kronor. Styrelsen har därvid framhållit, att kassans upplåningsrätt mot obligationer för närvarande vore begränsad till 600 miljoner kronor. Nettobeloppet utelöpande obligationer, som den 31 december 1954 uppgick till 441 miljoner kronor, hade den 30 november 1955 stigit till 502 miljoner kronor. Den outnyttjade upplåningsrätten utgjorde följaktligen sistnämnda dag 98 miljoner kronor.

Den närmare utvecklingen under senare år beträffande bostadskreditkassans obligationsskuld redovisas av styrelsen i följande sammanställning.

	Utlämnade obligationer (milj. kr.)	Nettobelopp utelöpande obligationer (milj. kr.)
1950 års slut.....	326	317
1951 » »	372	359
1952 » »	425	388
1953 » »	464	425
1954 » »	484	441
1955 ^{30/11}	548	502

Till belysning av frågan i vad mån den återstående upplåningsrätten, 98 miljoner kronor, kan anses tillfyllest för att möta de anspråk, som under den närmaste tiden kan komma att ställas på bostadskreditinstitutionen, nämnes att nettoökningen av utestående sekundärlån uppgick till 18,2 miljoner kronor under år 1950, 43,4 miljoner kronor under år 1951, 32 miljoner kronor under år 1952, 44,5 miljoner kronor under år 1953, 18 miljoner kronor under år 1954 samt 72 miljoner kronor under tiden den 1 januari—den 30 november 1955. Styrelsen uttalar härefter följande.

Det är givetvis icke möjligt att med någon större grad av säkerhet bilda sig en uppfattning om den låneökning, som rörelsen kan resultera i under den närmaste framtiden. Med hänsyn till den betydande balans inneliggande beviljade låneansökningar, som bostadskreditinstitutionen på grund av läget å kapitalmarknaden ännu icke kunnat effektuera, och med beak-

tande av den i övrigt rådande situationen i fråga om finansieringen av bostadsbyggandet, synes bostadskreditkassan dock böra vara beredd att tills vidare möta låneanspråk av minst samma omfattning som under innevarande år. Då nettoökningen av utestående sekundärlån under innevarande år fram till den 30 november uppgått till 72 miljoner kronor, synes det tveksamt, huruvida den nuvarande upplåningsmarginalen å 98 miljoner kronor kan komma att vara tillräcklig för att medgiva erforderlig rörelsefrihet under de cirka fem kvartal, som skulle återstå, därest prövning av frågan om en ökning av grundfonden skulle anstå till 1957 års riksdag. Försiktigheten synes bjuda, att frågan redan nu upptages till prövning.

Beträffande sambandet mellan en höjning av grundfonden och kassans kreditgivningsmöjligheter hänvisar styrelsen till samma allmänna synpunkter, som anförts i stadshypotekskassans tidigare omnämnda skrivelse.

Över framställningen har, efter remiss, yttrandena avgivits av *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret* samt *bank- och fondinspektionen*. Samtliga remissinstanser har härvid förklarat sig icke ha något att erinra mot den föreslagna ökningen av bostadskreditkassans grundfond, varjämte de givit uttryck åt enahanda synpunkter som anförts i deras yttranden över förslaget till ökning av stadshypotekskassans grundfond.

Departementschefen. Den av bostadskreditkassans styrelse föreslagna ökningen av kassans grundfond med 20 miljoner kronor har tillstyrkts av samtliga remissinstanser. Ej heller från min sida föreligger anledning till erinran mot förslaget. Jag förordar sålunda att 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar ändras i enlighet härmed. Därest riksdagen biträder ändringsförslaget, torde riksdagen samtidigt böra besluta att obligationer i vederbörlig ordning skall ställas till bostadskreditkassans förfogande.

Då frågan om stadshypotekskassans grundfond behandlades i föregående avsnitt underströk jag, att ett godkännande av förslaget om en ökning av grundfonden icke innebar att stadshypotekskassan inom den angivna gränsen skulle få företräde för sina kreditbehov utan att låneverksamheten fortfarande måste drivas i överensstämmelse med den allmänna restriktiviteten på kreditmarknaden. Detta uttalande äger självfallet tillämpning jämväl beträffande den nu förordade höjningen av bostadskreditkassans grundfond.

III. Departementschefens hemställan

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar; samt

2) förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar;

dels och besluta

1) att staten skall, för ökning av Konungariket Sveriges stadshypotekskassas grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av sjuttiofem miljoner kronor med rätt för kassan att i enlighet med de i förordningen om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar givna bestämmelserna taga obligationerna i anspråk; samt

2) att staten skall, för ökning av Svenska bostadskreditkassans grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av tjugumiljoner kronor med rätt för kassan att taga obligationerna i anspråk i enlighet med bestämmelserna i förordningen om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Resare